

alkalmat kell adnunk arra, hogy az ott reá váró munkához minél megfelelőbb előképzettséget szerezhessen. E célból lényegesen fejlesztenünk kellene gyakorlati irányú szakiskoláinknak nemcsak számát, hanem – sőt elsősorban – szervezetét is. Legyenek ezek valóban gyakorlati szelleműek, gyakorlati előadásokkal, tanításnak ott olyanok is, akik nem csupán könyvből ismerik a gazdasági életet. Az elméleti tanítást minél szorosabban össze kellene kötni gyakorlati megbeszélésekkel, gyakorlati képzéssel. Nagyon értékes volna egyes konkrét példák, sikeres vállalkozások, kezdeményezések tanulságos ismertetése, a hirdetés lélektanának, a reklám technikájának tanítása.

Minél képzetebb gazdasági vezetőréteg kitermelése céljából pedig kívánatos volna, ha a gazdasági élet minden jelentékenyebb ágából kapnának ösztöndíjat külföldi tanulmányutakra az arra érdemes ifjak. Ilyen ösztöndíjakat természetesen nemcsak az állam, hanem az egyes gazdasági testületek is adományozhatnának. Ne várjunk mindent az államtól, mert hiszen itt elsősorban nem is állami, hanem társadalmi feladatokról van szó.

Mindehhez pedig szükséges, hogy társadalmunkat e problémákkal állandóan foglalkoztassuk. Éppen ezért érezte a szegedi Schola Americana vezetősége is kötelességének, hogy e kérdésben sajtóankét formájában napirenden tartsa, és nagy hálaára köteleztek le bennünket Halmos Károly dr. főmérnök, a Danubiana corporatio priorja, aki nagy buzgósággal és szakértelemmel volt szíves elvállalni a sajtóankét megrendezését, valamint azok a szakemberek, akik értékes cikkeikben nagy gyakorlati tudásukat bocsátják rendelkezésünkre. Eredményes azonban igazán csak akkor lesz sajtóankétünk, ha ez minél több gyakorlati szakember spontán hozzászólása és vitacikke útján mind nagyobb körben kiszélesedik. Várjuk nemcsak a helyeslést, de a tanulságos ellenvetéseket is.

Somogyi József főiskolai tanár, a Szegedi Schola Americana rektora

Dr. Halmos Károly (szerk.): Schola Americana Szegediensis sajtóankétja a diplomás ifjúság önállósításáról. (A Schola Americana Szegediensis kiadványai 1. sz.) Szeged, Schola Americana Szegediensis, 1937. 5–7. oldal

444. Az Americana álláspontja a diplomás ifjúság önállósításáról 3. Szeged és a fiatalság jövője

Szeged a világháború után elérte régi vágyát: egyetemi város lett belőle. Az ország második városa ezzel igen sokat nyert. A fejlemények tökéletesen igazolták azokat, akik évtizedeken át harcoltak a szegedi egyetemért. A városfejlesztés azonban továbbra is első problémánk maradt. Megállás nincs. Mert Budapesten kívül igazi nagyváros ebben az országban nincs. A milliós Budapest után következik Szeged és Debrecen százezer lelket meghaladó lakossággal. A voltaképeni városi lakosság azonban Szegeden is, Debrecenben is alig 40.000 főnyi. Nagyvárosról tehát nem beszélhetünk.

Budapest igazi nagyvárosa mellett az ország a várostalan vidék hihetetlen el-
lentétét képviseli. Lélektelen számokkal ezt a helyzetet nem világíthatjuk meg.
Teljesen hamis képet kapunk, ha Budapest egymillió népségével szembeál-
lítjuk Szeged 140.000 lakosát (arány 7:1). Villamosvasutainak forgalma 75-szö-
rös. Telefonállomásainak száma 35-szörös, a személyautók száma 37-szeres, stb.
Csonkamagyarország 9 millió lakosából egymillió Budapesten a nyugati városok
légkörében, a többi a tanya, a falu és egy kicsiny hányad a vidéki város kispolgári
környezetében él, az igazi városi élet legtöbbször elemi feltételeinek hiányában,
félszázados elmaradottságban. Hatvan-hetven évvel ezelőtt országos probléma
volt a főváros világvárossá fejlesztése, és az ország pénzből teremtett temérdek
értékre minden magyar büszke. A centralizmus korában azonban bizonyára sen-
kinek a lelki szeme előtt nem lebegett az a valóban gigászi fejlődés, amely ennek
nyomán bekövetkezett, feltartóztathatatlanul átszakította a főváros közigazgatá-
si határgátjait, és elővarázsolta a – talán bizonyos tekintetben túlméretezett –
Nagy-Budapestet.

Az ország továbbfejlesztésének érdekében kétségtelenül legtöbbet az tesz, aki
megindítja a magyar vidéken is a városiasodás fejlődésmenetét. Ha sikerülne 10-
20 év során 4-5 vidéki nagyváros és 15-20 középvárosban a valóban városi életet
megalapoznunk, ez az országban mindenütt az illető városok egész környezetére
kiható fejlődésnek vetné meg az alapját – akár csak Budapest esetében. Anél-
kül, hogy kisebbiteni igyekeznénk a tanyavilág, a falu, a mezőgazdaság érdeké-
ben tervezett reformtervek nemzeti jelentőségét, megkockáztatjuk azt az állítást,
hogy a magyar vidéki városok problémájának megoldása maga után vonná az
emberfeleslegek elhelyezkedését, megalapozhatná legalább egymillió embernek
az egzisztenciáját, felvirágoztatná az ipart, kereskedelmet és végeredményben a
magyar mezőgazdaságot.

A legtöbb vidéki város és Budapest között éppen az a legnagyobb ellentét, hogy
a vidéki városok lakosságának legnagyobb része teljesen vagy részben őstermelő,
tehát a mezőgazdaság szempontjából egyáltalán nem vagy csak kis mértékben fo-
gyasztó. Végül pedig, ha sikerül a magyar népességgpolitikát olyan irányba terel-
nünk, hogy a vidék városi eleme számbelileg erősen gyarapodnék, ez biztosítaná
legjobban az értelmi pályára készülő ifjúság elhelyezkedését. Ebben a vonatko-
zásban Szeged hivatása nagyjelentőségű. Innen kellene kiindulnia annak az ön-
zetlen, az egész magyar vidék érdekében kívánatos mozgalomnak, amely felveti
a vidéki városok problémáját. Ennek a reformmozgalomnak teljesen alkalmaz-
kodnia kellene a magyar vidék környezetének adottságaihoz. A feladat rendkívül
bonyolult és nehéz: megvalósítása évtizedekig eltarthat. Ez a következő generá-
ció programja lenne, még ha azonnal is elindítjuk, és embereket, szakembereket,
magyar lelkeségű férfiakat kíván.

Egyáltalán nem volna kívánatos, ha a Nyugatot majmoló, „modern” megoldásokra törekednénk. Legyenek a jövő Magyarország vidéki városócái a környék egészséges központjai, szerves részei. A magyar vidéki városok problémája az, amelynek megoldása talán leginkább éreztetné hatását valamennyi társadalmi rétegben, áldásos hatása rendkívül sokoldalú volna. Az ország alépítménye vályog, emlyből épült a bogárhátú tanya és sok vidéki városi ház, a felső emelet márványalkotás, a mi büszke fővárosunk. Vidék és főváros, a magyar értelmiség és a magyar nép csupa egymásrautaltság és mégis rikító ellentét. Hol vannak a nemzetet összefogó abroncsok? Bizony nem lehet azon csodálkozni, ha a déli végeken, az amerikai arányokban fejlődő Belgrád, a rohamosan fejlődő Temesvár közelében irigykedve látták a lágymányosi üres telkek felé vezető új Dunahíd építkezését, mikor a közpénzekből erre fordított összeg a vidéki városokban gyümölcsötvetve, azoknak soha nem remélt fejlődést biztosíthatna. Ennek a felfogásnak azonban aligha tudunk olyan hangos közvéleményt biztosítani, mint aminő annak idején „kialakult” a vidéki városok, elsősorban Szeged néhánymilliósi építkezései ellen. A fővárosi sajtónak is magáévá kellene tennie azt a programot, amely nem személyi ambíciók és nem egy város érdekeit, hanem az egész magyar vidék beteg állapotának orvoslását kívánja szolgálni.

Miért ne lehetne 20 évre a magyar állam költségvetésében bizonyos összeget szerepeltetni a vidéki városok felvirágoztatására: Évi 30 millió pengő erre se nem kevés, se nem sok. Pedig ha ebből az első 10 esztendőben Szegedet, Debrecent, Pécsent, Győrt, Miskolcot, a második 10 esztendőben további 115 várost támogatna a magyar nemzet, az első kategóriában 70-75 millió, a második kategória városaira 20-20 millió jutna. Mit lehetne ebből alkotni, mennyire megváltoznék e városoknak nemcsak külső képe, hanem belső struktúrája is! Szegeden új központi pályaudvar, szálló, modern munkásházak, közhivatalok, hiányzó egyetemi épületek, iskolák, tornacsarnok, zenepalota, strand, stb. épülhetne. Azután következnenek a közművek: utak, csatornák, vízvezeték. Természetesen a város jellegének megfelelő fejlesztési programra volna szükség, tehát nem szabad megfeledkezni a mezőgazdaságról sem. Kell ide vincellériskola, kertészképző és felsőmezőgazdasági iskola. Az Alföldi mezőgazdasági Intézetet a szőlészettel és gyümölcsstermeléssel kapcsolatos kísérleti állomásokkal kell kiegészíteni. Az építkezések megindítása 20-25 iparágat foglalkoztatna. A munkanélküliség megszűnnék. Nyomában járna az ipar, kereskedelem fellendülése, a magánépítkezések megindítása, a magántőke érdeklődése. Természetesen a tanyavilág lelki, népegészségi és gazdasági szükségleteinek kielégítése is megkíván számos új intézményt. A mezőgazdaság színvonalának emelése pedig karöltve a városi polgárság számának és vásárlóképeségének növekedésével, a gazdák helyzetét és lényegesen megjavítaná.

Szeged a Tisza-Körös-Maros közének természetes gabonapiaca. Gyümölcsstermelése rohamos fejlődés elé tekint. Raktárházak, hűtőházak építése, vásárcsarnoki intézmények, a piac fejlődése, mezőgazdasági ipar a hiányzó szeszgyár, konzervgyár a további következmények. Bizonyára a város hatósága sem zárkóznék el azoktól a bérlőkérdéssel, telepítéssel kapcsolatos intézkedések elől, amelyek eddig tőkehiány következtében elmaradtak. Évente 4-5 középberlet létesítése, fiatal okleveles gazdák (mint a bérlők közé telepített gazdatitkárok) vezetésével, 4-5 mintagyümölcsös szakkertészek intézésében, rendkívül üdvös hatással volnának. Ezeket évi 30-40 ezer pengős hitelezéssel életre lehetne hívni a földművelésügyi minisztérium támogatásával. Fiatal mérnökök, építészek, gazdák, kertészek, orvosok, tanítók, iparosok, kereskedők, tisztviselők egész hada találna ilyenformán elhelyezést. Ennek a tervnek a megvalósítása természetesen alapos előkészítést és időt igényel. A helyi viszonyok gondos tanulmányozására van szükség. Legjobban ezt az állami és városi szervekkel karöltve az Alföldkutató Bizottság megfelelő szakosztályai végezhetnék el. Talán az első lépés az lehetne, hogy a kormány az előkészítő munkákra adna megbízást. Az Alföldkutató Bizottság keretében az egyetem legkiválóbb tanítványai elvégeznék a statisztikai, szociográfiai, népességi, gazdasági és egyéb előkészítő munkálatokat. Egyetemi tanulmányaik elvégzése után, állami ösztöndíjjal néhány évig tevékenykedve, de professzoraik vezetése alatt ezek a fiatal szakemberek (akik között tehát a jogászok és bölcsészek is szerephez juthatnának) így lehetnének idővel e problémáknak alapos ismerőivé. Így biztosíthatnánk a nemzetnek azt a fiatal generációt, amely komoly és nehéz feladatára alaposan felkészül és nem esik áldozatul a felületes munka okán a szélsőségeknek, a demagógiának, destrukciónak, minek szomorú következményeire éppen a legutóbbi napokban mutattam rá.

Kornis Gyula a felsőoktatásügyi kongresszuson hangoztatta, hogy a szegedi egyetem az Alföldkutató Bizottság tevékenységével bebizonyította, hogy az egyetem megérezte a maga tájszerű feladatát. Bízunk tehát abban, hogy a kormányelnök igaz magyar lelke megérti, hogy a vidéki városok felvirágoztatása, egymillió értékes magyar életművétől egészséges alapokra fektetésével egyúttal a magyar ifjúságnak jövőjét jobban biztosítja, mint az avult centralisztikus politika. A vidéki egyetemekre ebben fontos hivatás vár. Módot kell tehát adni a professzoroknak, hogy valóban a magyar jövő megalapozására készíthessék elő az ifjúságot. Professzor és tanítvány, tudomány és élet között így lesz teljes a kapcsolat, a politikában, a nemzet életében így lesz céltudatos munka, a társadalomban szilárd a nyugalom.

Dr. Kogutowicz Károly nyilvános rendes egyetemi tanár

Dr. Halmos Károly (szerk.): Schola Americana Szegediensis sajtóankétja a diplomás ifjúság önállósításáról. (A Schola Americana Szegediensis kiadványai 1. sz.) Szeged, Schola Americana Szegediensis, 1937. 7–10. oldal